

Het is aan deze hervormingsplannen, en vooral aan zijn ontwerp voor een duurzame internationale vrede, dat Saint Pierre zijn bekendheid te danken heeft. Er is evenwel nog een ander, niet minder opmerkelijk aspect in zijn denken, dat met het vorige samenhangt en dat nog weinig de aandacht heeft getrokken, namelijk zijn opvattingen over de vooruitgang der mensheid. De Abbé is nl. de eerste geweest, die – in een drietal in Rotterdam in 1737 en 1741 verschenen geschriften ⁶⁾ – uitdrukkelijk verkondigd heeft, dat de ontwikkelingsgang der mensheid in het verleden een geleidelijke vooruitgang te zien geeft en dat ook in de toekomst de vooruitgang zal voortduren en nimmer een einde zal nemen. In hoeverre heeft Saint Pierre hier voorgangers gehad? De voorstelling, dat de ontwikkeling der mensheid in het *verleden* een vooruitgang te zien geeft, is reeds bij enkele Griekse en Romeinse denkers te vinden, en de gedachte, dat de vooruitgang der mensheid ook in de toekomst *onder bepaalde omstandigheden* mogelijk is, komt reeds naar voren bij Francis Bacon (1620) en Descartes (1637). Een vast geloof in een toekomstige vooruitgang is reeds bij Pascal (1648) en Fontenelle (1688) te vinden, doch hier betrof het alleen de vooruitgang der *wetenschap*. Een toekomstige vooruitgang der mensheid in een meer algemene zin werd inderdaad reeds door Leibniz (1697) aangenomen, maar bij hem is deze vooruitgang minder het werk van de mensen zelf dan van de *Voorzienigheid*.⁷⁾ Het vaste geloof daarentegen in een door de mensheid zelf op eigen kracht bewerkstelligde, alomvattende vooruitgang, die zich in een nimmer eindigende toekomst zal blijven voortzetten, is het eerst te vinden bij deze merkwaardige Franse auteur; hij moet dan ook beschouwd worden als de eerste vertegenwoordiger van het moderne vooruitgangsgeloof.⁸⁾

De mensheid als geheel vertoont volgens hem een soortgelijke ontwikkeling als het menselijk individu, doch met dit verschil, dat de individuele mens in zijn beginperiode de grootste vorderingen maakt en de mensheid daarentegen in de oudste tijden slechts langzaam vorderde, maar sindsdien in een steeds sneller tempo vooruitgang. De individuele mens verliest bij het ouder worden zijn kracht en wijsheid, maar de mensheid is onsterfelijk. Thans is de geestelijke ontwikkeling van de mensheid nog in haar beginperiode, wanneer men haar vergelijkt met wat ze zal zijn over vijfduizend of zesduizend jaar; maar ook dan nog zal ze slechts in haar eerste jeugd